

MEDİKAL TURİSTLERİN TERCİH NEDENLERİ: SAMSUN İLİ ÖRNEĞİ

REASONS OF PREFERENCE OF MEDICAL TOURISTS: CASE OF SAMSUN

Yaşar DEMİR¹, Pınar ORUÇ², Yusuf Alper BAŞTÜRK³, İshak Suat ÖVEY⁴

ÖZET: Bu çalışma, Amerika, Avrupa, Orta Asya ve Orta Doğu ülkelerinden gelen medikal turistlerin Samsun ilinde hizmet veren hastaneleri tercih nedenlerinin araştırılmasını amaçlamaktadır. Araştırmanın kapsamını, Samsun ilinin Canik ilçesinde hizmet veren iki özel hastaneye 1 Ocak 2020- 29 Şubat 2020 tarihleri arasında gelen medikal turistler oluşturmaktadır. Bu süre içerisinde belirtilen hastanelere gelen 111 medikal turiste anket uygulaması yapılmıştır. Katılımcılara demografik faktörler ve Samsun ilini tercih sebepleriyle ilgili sorular sorulmuş ve elde edilen veriler SPSS v.25 programında değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Amerika, Avrupa ve Orta Asya ülkelerinden gelen katılımcıların Samsun ilinde hizmet veren hastaneleri ziyaret tercihlerinin, tedavi ücretlerinin uygun olması, teknolojik ekipmanların yeterliliği, hekimlerin uluslararası tanınırlığının olması olduğu görülmüştür. Amerika ve Avrupa ülkelerinden gelen turistler konaklama hizmetlerinin yeterli seviyede olduğunu ve aracı kurumlarla olan iletişimin iyi seviyede olduğunu ifade etmişlerdir. Orta Doğu ülkelerinden gelen medikal turistlerin ise Samsun ilini seçmelerinin dini yakınlıktan dolayı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Medikal Turizm, Medikal Turizm Tercihleri, Medikal Turist, Samsun

ABSTRACT: This study aims to research the reasons why medical tourists coming from America, Europe, Central Asia and Middle East countries prefer hospitals serving in Samsun province. The scope of the research consists of medical tourists who came to two private hospitals serving in Canik district of Samsun province between January-February 2020. During this period, a questionnaire was applied to the medical tourists coming to the specified hospitals. The participants were asked questions about demographic factors and reasons for choosing Samsun province and the data obtained were evaluated in the SPSS v.25 program. As a result of the evaluations, it was observed that the participants coming from America, Europe and Central Asian countries visited the hospitals serving in Samsun province, the treatment prices were appropriate, the technological equipment was sufficient, and the international recognition of physicians. They stated that the accommodation services of the visitors from America and European countries were sufficient and the communication with intermediary institutions was positive. It was concluded that the visitors from the Middle Eastern countries chose the province of Samsun due to religious affinity.

Keywords: Medical Tourism, Medical Tourism Preferences, Medical Tourist, Samsun

¹ Sağlık Turizmi Doktora Öğrencisi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ydsimal@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9930-8440>

² Sağlık Turizmi Doktora Öğrencisi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü pinaar_oruc@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2947-2768>

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü yusufalperbasturk@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4482-4717>

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Tıp Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0002-0392-4386>

GİRİŞ

Sağlık turizmi ülkelerin ekonomilerine önemli katkılar sunan stratejik bir öneme sahiptir. Toplumların sağlık harcamalarındaki artış, yaşanan nüfus, yüksek maliyetler, sağlık erişimindeki sorunlar, uzun bekleme süreleri, kitle iletişim araçlarındaki artış, değişen sosyo-ekonomik yapı, bireylerin istek ve taleplerindeki değişim sağlık turizminin küresel anlamda büyümesine sebep olmaktadır (Tosun ve Ulusoy,2014; Çicek ve Avderen,2013; Çelik, 2009).

Sağlık turizmi sağlığını korumayı geliştirmeyi ve rehabilite etmeyi amaçlayan insanların ikamet ettikleri yerden başka yerleri seyahatlerini kapsayan bir turizm çeşididir. En genel anlamı ile sağlık turizmi sağlık amacı ile insanların yapmış oldukları seyahatlerinin oluşturduğu turizm çeşididir (Türkiye Medikal Turizm Raporu, 2012). Literatürde sağlık turizmi 4 temel sınıflaması yapılmaktadır. Bunlar; Medikal turizm, termal turizmi, spa ve wellness turizmi ve yaşlı bakımı ve engelli turizmidir. Medikal turizm, tedavi amacıyla başka ülkelere yapılan seyahatlerdir (Tengilimoğlu ve ark. 2017).

Medikal turizmde en çok tercih edilen ülkeler Malezya, Tayland, Hindistan, Kosta Rika olmasına rağmen (Aksu ve ark., 2016) Türkiye dünyanın önde gelen medikal turizm merkezlerinden biri olma potansiyeline sahiptir. Bu potansiyel sağlıkta dönüşüm programı ile başlayan ve artan sağlık yatırımları, düşük maliyetle hizmet veren sağlık tesisleri, alanında uzmanlaşmış sağlık personelleri gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır (Sağ ve Zengül 2018). Ek olarak teknolojik altyapı, iklim çeşitliliği, doğal güzellikler ve tarihi zenginlikler Türkiye'yi medikal turizm açısından çekici kılmaktadır (Tosun ve Ulusoy, 2014; Aksu ve ark. 2016; Tengilimoğlu ve ark. 2017; Temizkan ve ark. 2015). Ancak, Türkiye'de medikal turizmin önünde birtakım engeller bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, hastanelerin ve turizm şirketlerinin medikal turizm pazarına girme ve yönetme konusundaki yetersizliği, yeni gelişen bu pazar için uygun pazarlama karmasının ve pazar bölümlendirmesinin geliştirilememesi ve stratejik pazarlama yol haritasından yoksun olmasıdır (Aksu ve diğerleri, 2016; İlban ve Kaşlı, 2009; Özşarı ve Karatana, 2013; WTTC, 2018; Abubakar ve İlkan, 2016; Barca ve ark., 2013; Tontus, 2015). Tüm bu zorluklara rağmen medikal turistlerin davranışları tüketici olarak önem kazanmaktadır. Çünkü bu durum Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler arasındaki rekabeti artırmaktadır. Bu nedenle medikal turistlerin Türkiye'yi bir medikal turizm destinasyonu seçmesindeki çeşitli nedenlerin anlaşılması ve buna göre pazarlama yol haritasının geliştirilmesi çok önemlidir (TUROFED, 2017). Bu durumun farkına varan Türkiye ise 2018 yılında 663 sayılı KHK ile USHAŞ (Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş)' i kurmuş ve 04/02/2019 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. USHAŞ' amacı; uluslararası sağlık hizmetleri alanında Türkiye'de sunulan hizmetlerin tanıtımını yapmak, kamu ve özel sektörün sağlık turizmine yönelik faaliyetlerini desteklemek ve koordine etmek, uluslararası sağlık hizmetlerine ilişkin politika ve stratejiler ile hizmet sunum standartları ve akreditasyon kriterleri konusunda Bakanlığa önerilerde bulunmaktır (www.ushas.com.tr, 2020). Bu bağlamda bu çalışmada medikal turizmin geliştirilmesi için yapılacak politika çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla medikal turistlerin Samsun'u ve Samsun'da bulunan hastaneleri tercih nedenlerinde etkili olan faktörler incelenmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Medikal Turizm ve Özellikleri

Sağlık turizmi türlerinden biri olan medikal turizmin son yıllarda gösterdiği hızlı gelişme sağlık turizmi ile eş anlamlı olarak algılanmasına neden olmuştur (Yavuz, 2011). Literatür incelendiğinde medikal turizm konusunda birçok tanım yapıldığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda bu tanımlar gösterilmiştir:

Tablo 1. Medikal Turizm Konusunda Yapılmış Tanımlar

Yazar	Medikal Turizm Tanımı
(Connell, 2006, s. 1093)	Medikal turizm, hastaların deniz aşırı ülkelere tıbbi tedavi almak amacıyla yapmış oldukları seyahatlerdir.
(Bookman ve Bookman, 2007, s. 1).	Medikal turizm, hizmet alışverişini gerektiren, sağlık ve turizm sektörünün birleşimini temsil eden ekonomik bir aktivitedir.
(Lee ve Spisto, 2007: 1)	Medikal turizm, medikal turistlerin iyi ve sağlıklı olabilmeleri için medikal prosedürler ve aktiviteler içeren seyahatlerdir.
(Jose ve Sachdeva, 2010, s.376)	Medikal turizm, düşük maliyetle, bir başka ülkedeki gelişmiş sağlık kuruluşunda tedavi olmak veya cerrahi operasyonları geçirmek amacıyla yapılan seyahatleri içermektedir
(Cohen, 2012, s.9)	Medikal turizm bir hastanın tedavi alabilmek amacıyla kendi ülkesinden bir başka ülkeye seyahati olarak tanımlanmaktadır.
(Hudson ve Li, 2012, s.229)	Medikal turizm, tıbbi, diş ve cerrahi tedavileri almak amacıyla başka ülkelere yapılan seyahat süreci olarak tanımlanmaktadır.

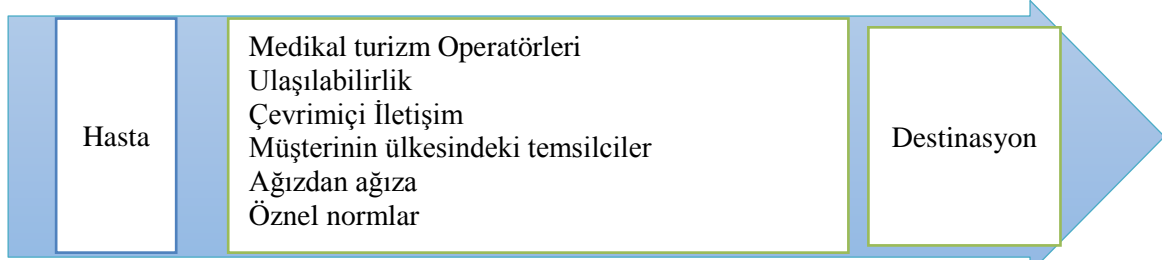
Kaynak: Buzcu ve Birdir (2019).

Medikal turizm gelişmiş ülkelerden az gelişmiş ülkelere yapılan yeni bir seyahat eğilimi olarak gösterilmektedir. Bu gelişim yeni bir niş pazar yaratarak turizm endüstrisinin çeşitlenmesi için fırsat sunmaktadır (Lee vd., 2012, s.69). Bireylerin ikamet ettikleri yerden tedavi amacıyla başka yerlere seyahat etmesinin başlıca nedenleri, tedavide sağlanan maliyet tasarrufu, sağlık hizmeti kalitesinin yüksek olması, işgücü niteliğinin artması, ulaşım fiyatlarının düşüklüğü, gelişmiş ülkelerdeki sağlık harcamalarının ülke ekonomisine olan yükü, tedavi için bekleme süresinin kısalığı ve sigorta kapsamında olmayan tedavilerde yaşanan sorunlar gösterilmektedir (Yeoh vd., 2013,).

Medikal turizm, dünya genelinde birçok ülkenin ekonomisine büyük katkılar sunmaktadır (Pan ve Chen, 2014,). Bugün küresel medikal turizm tahmini % 20'lik büyüme ile 55 milyar dolarlık endüstri haline gelmiştir (Sandberg, 2017). Türkiye' de ise 2018 yılında sağlık turizmi ve turistin sağlığı kapsamında 551.748 hasta sağlık hizmeti almıştır. Bu hastalardan da edilen turizm geliri ise 1.110.843 bin ABD Doları tutarında gerçekleşmiştir. Uluslararası hastaların en çok tercih ettiği şehirlere bakıldığında ise, İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir, Erzurum ve Yalova öne çıkmaktadır (www.ushas.com.tr/saglik-turizmi.html).

Smith ve Forgione (2007) yaptıkları çalışmada başka bir ülkede sağlık hizmeti arama kararını iki aşamalı olarak açıklamaktadırlar. Birinci aşama, ekonomik koşullar, siyasi iklim ve politikalar gibi ülke faktörlerini içermektedir. İkinci aşama ise maliyetler, hekim eğitimi, bakım kalitesi ve akreditasyonlar gibi tıbbi tesis faktörlerini içermektedir. Bu çalışmada geliştirilen modele dayanarak medikal turistler hem ülke hem de hastane faktörlerini göz önünde bulundurarak bir destinasyon seçmektedirler. Caballero-Danell ve Mugomba (2007) tarafından ise tüketicileri destinasyona yönlendiren üç dağıtım kanalı olduğunu vurgulayan bir çalışma yapılmıştır. Birinci kanal hastalardan, ikinci kanal tanıtım faaliyetlerinden ve üçüncü kanal ise destinasyondan oluşmaktadır. (Şekil 1).

Şekil 1. Dağıtım Kanalı Modeli

Kaynak: Caballero-Danell ve Mugomba'dan (2007) ve Hudson vd. (2017) Akt. Sağ ve Zengül (2018).

Samsun İli Medikal Turizm Potansiyeli

Bir kentin gelişmesinde o kente uygun turizm faaliyeti önemli bir rol oynamaktadır. Eğer medikal turizm faaliyetleri, sağlık hizmetinin kalitesi, kullanılabilirliği ve erişilebilirliği ile ilgili olumlu etkiler yaratıyorsa, kentsel gelişmenin yanı sıra toplum yaşamına ve zevkine de katkıda bulunabilir. Geliştirilmiş medikal turizm, sağlık ve konaklama hizmetlerinden elde edilen ekonomik gelir yerel sakinler için hayat kalitesini artırabilir (Suess vd., 2018).

Samsun Karadeniz bölgesinin en büyük nüfusuna sahip sahil kentidir. M.Ö 1500 yılından bugüne kadar Samsun topraklarına birçok medeniyet ve devlet hakim olmuştur. Hem sahil kenti hem de tarihi ve doğal güzellikleri sahip olmasından dolayı Samsun, deniz turizmi, kış sporları, plato turizmi, golf turizmi, miras turizmi ve sağlık turizmi gibi alternatif turizm kategorileri altında farklı turizm türleri için birçok eşsiz fırsata sahiptir (Şahin ve Yılmaz, 2009). Nitekim istatistik veriler Samsun'a gelen turistlerin geliş nedenleri arasında medikal turizmin de önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Gül, 2019).

Pazardaki hedef kitlenin, cazibe merkezleri yüksek olan turizm merkezlerine hızlı ve düşük maliyetle ulaşması çok önemlidir. Özellikle medikal turizmde erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik çok daha önemlidir. Samsun, Türkiye'nin kuzeyinde yer almakta olup, Doğu Karadeniz kıyısındaki illeri iç bölgelere havayoluyla, karayolu ve demiryolu ile birbirine bağlayan yolun kavşağında olmanın yanı sıra dünyanın birçok noktasına ulaşılabilir durumdadır. Medikal turizmini etkileyen faktörlerden biri iklimdir. Kitle turizminin yanı sıra, turistlerin çoğu sağlıklarını geri kazanacakları veya bozulmamış doğası, ortamı, iklimi ve fiziksel özellikleri ile canlılığı sağlayacakları turistik bölgelere seyahat etmektedir (Türksoy ve Türksoy, 2010). Samsun, nispeten ılık yazları ve ılıman kışları ile sağlık turizmüne uygun kabul edilebilecek iklime sahiptir (Yılmaz ve Zeybek, 2016). Ayrıca, konaklama tesisleri, sağlık tesisleri ve alanında uzmanlaşmış sağlık personeli ile Samsun, medikal turizm açısından güçlü bir altyapıya sahiptir (Tablo 2). Aynı zamanda Samsun, 20 kamu, iki üniversite, sekiz özel hastane ve dokuz özel sağlık merkezi ile Türkiye'de önemli bir yere sahiptir (<https://samsun.saglik.gov.tr/> 2019).

Tablo 2.2019 Yılında Samsun'da Sağlığa İlişkin Temel Bilgiler

Temel İstatistik Bilgileri	Sayısı
Hastane	27
Sağlık Merkezi	2
Aile Sağlığı Merkezi	141
Aile Hekimliği Birimi	411
AÇSAP Merkezi	2

Dispanser	3
Toplam Yatak	4.765
10.000 Nüfusa Düşen Yatak	36
Yatak İşgal Oranı (%)	85,1
Hekim	3305
Hekim Başına Düşen Nüfus	404
Diş Hekimi	572
Hemşire	3809
Ebe	1087
Eczane	446
Eczacı	470
Tıp /Dal Merkezi	10

Kaynak: Samsun Sağlık İstatistikleri 2018

Sağlık Bakanlığında Türkiye genelinde uzman hekim başına düşen nüfus 1891 iken bu rakam Samsun ilinde 1611'dir. Yine pratisyen hekim başına ülke genelinde 2087 nüfus düşerken bu rakam Samsun'da 1930'dur. Diş hekimi başına düşen nüfus 8.273 iken Samsun'da 6.422'dir. ebe-hemşire başına düşen nüfusu incelediğimizde ülke genelinde 502 iken Samsun'da 400'dür (Samsun Sağlık İstatistikleri 2018).

Ayrıca Samsun'da üç adet beş yıldızlı, yedi adet dört yıldızlı, on iki adet üç yıldızlı, beş adet iki yıldızlı, bir butik otel vardır. Bu konaklama tesislerinin toplam oda sayısı 1.920, yatak kapasitesi ise 3.857'dir (www.samsun.ktb.gov.tr, 2020).

Samsun'un bu avantajları aynı zamanda şehre gelen medikal turizm kapsamında uluslararası turist sayısına da yansımıştır. Samsun' a 2017 yılında 481, 2018 yılında 2350 ve 2019 yılında 4968 medikal turist gelmiştir. Veriler, medikal turizm kapsamında hizmet alan toplam hasta sayısının Samsun'da hızla arttığını göstermektedir. Samsun'a medikal turizm bağlamında gelen hastaların çoğu Irak, Azerbaycan ve Gürcistan ve AB ülkelerindedir. İl sağlık müdürlüğü verilerine göre, Samsun, 73 ülkeden gelen hastaların sağlık hizmetlerinin alımı ile Türkiye'de medikal turizmde farklı bir yere sahiptir (Samsun İl Sağlık müdürlüğü İl Değerlendirme Sunumu. 2019).

YÖNTEM

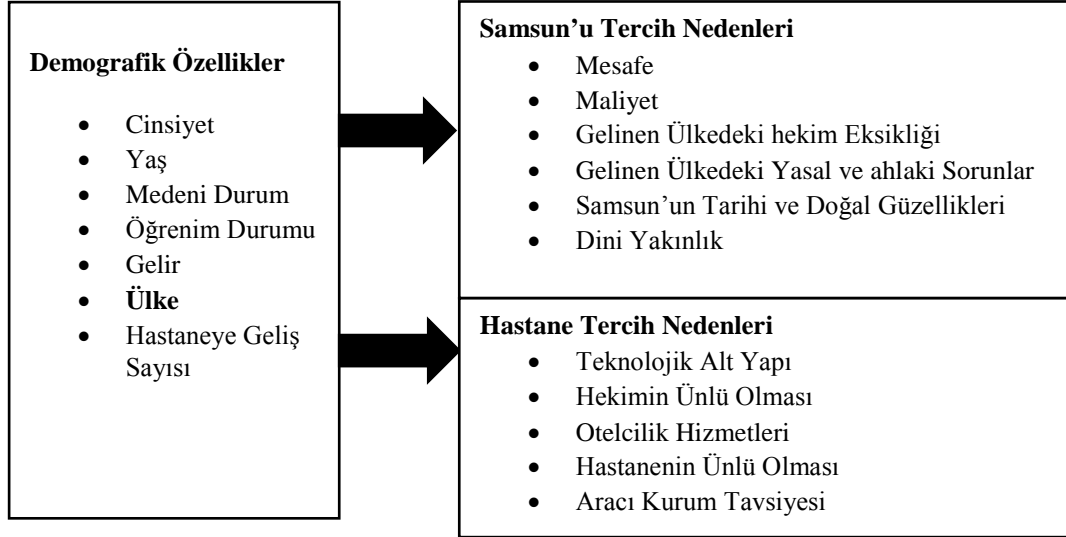
Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı, Samsun'da medikal turizmin mevcut durumunu ve potansiyelini uluslararası hastaların görüşlerini alarak analiz etmektir. Bu analiz Samsun'da medikal turizmin gelişimine teorik, analitik ve nihayetinde somut destek sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda, literatür taraması yapılmış ve Samsun'un medikal turizmi özelliklerine ilişkin resmi kurumlardan (İl Sağlık Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü vb.) elde edilen veriler derlenmiştir. İkinci aşamada, uluslararası hastaların Samsun'u tercih etme nedenleri, Moghimehfar ve Nasr-Esfahani (2011) ve Sağ ve Zengül (2018) çalışmalarından faydalanılarak anket formu geliştirilmiştir. Geliştirilen anket Samsun'a gelen medikal turistlere uygulanarak Samsun ile ilgili bilgi kanalları, Samsun'da karşılaştıkları sorunlar ve sağlık turizmi paydaşlarının medikal turizm bağlamında beklentileri ortaya konulmuştur. Bu nedenle, çalışma, medikal turizminin kentin sosyo-ekonomik dokusunda yaratacağı katma değeri göstermek ve medikal turizminin sürdürülebilirliğine yardımcı olmak açısından önemlidir. Medikal turizm yatırımları için yenilikçi fikirlerin ortaya çıkması ve kalıcı bir tema oluşturulması açısından da önemlidir.

Bu çalışma kapsamında geliştirilen araştırma soruları şunlardır:

1. Samsun' a gelen medikal turistlerin demografik özellikleri nedir?
2. Medikal turistlerin Samsun'u tercih nedenleri nelerdir?
3. Medikal turistlerin hastaneyi tercih nedenleri nelerdir?

Araştırma Modeli

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, verilerin anket yöntemi ile toplandığı, toplanan verilerin SPSS 25.0 programı ile analiz edildiği nicel bir çalışmadır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm demografik özelliklerin sorgulandığı 8 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise Moghimehfar ve Nasr-Esfahani (2011) ve Sağ ve Devrim (2018) çalışmalarından faydalanılarak hazırlanan 5'li likert ölçeği ile yapılandırılmış 11 sorudan oluşmaktadır. Anket sorularından 1-6.ncı sorular Samsun'un tercih edilme nedenini, 7-11. Sorular ise başvuru hastanesinin tercih edilme nedenini ölçmektedir. Medikal turistlerin geldikleri ülkeler bölgelerine göre gruplandırılarak analiz yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Canik ilçesinde bulunan iki özel hastaneye 1 Ocak 2020- 29 Şubat2020 tarihleri arasında medikal turizm için gelen hastalardan oluşmaktadır. Araştırmada herhangi bir örnekleme yapılmamıştır. Bu tarihler arasında gelen ve anket formlarını doldurmayı kabul 111 hasta örneklem olarak kabul edilmiştir. Hastanelerin isteklerine göre anket formları farklı dillere çevrilerek hastanelerin sağlık turizmi birimlerine bırakılmıştır. Şubat 2020 sonu ile hastanelere gidilerek anket formları teslim alınmış ve veriler SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Aşağıda tablo 3'te katılımcıların demografik özelliklerine ait bilgiler verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellik		N	%
Cinsiyetiniz	Kadın	51	45,9
	Erkek	60	54,1
	Toplam	111	100,00
Yaşınız	20-30 yaş	5	4,5
	31-40 yaş	32	20,6
	41-50 yaş	31	20,0
	51-60 yaş	34	21,9
	61 ve üstü yaş	9	5,8
	Toplam	111	100,00
Medeni Durumunuz	Evli	84	75,7
	Bekar	27	24,3
	Toplam	111	100,00
Öğrenim Durumunuz	Lise	49	44,1
	Lisans	50	44,2
	Yüksek lisans	9	8,7
	Doktora	3	2,7
	Toplam	111	100,00
Geliriniz USD	0-2000	14	9,0
	2001-4000	56	36,1
	4001-6000	29	18,7
	6001 ve üstü	12	10,8
	Toplam	111	100,00
Geldiğiniz Ülke	ABD	5	3,2
	Almanya	20	12,9
	Avustralya	1	0,6
	Azerbaycan	16	10,3
	Gürcistan	15	9,7
	Irak	38	24,5
	Katar	8	5,2
	Kuveyt	4	2,6
	Suudi Arabistan	4	2,6
	Toplam	111	100,00
Bu hastaneye kaçınıcı gelişiniz	İlk defa	34	30,6
	İkinci defa	67	60,4
	Üç ve üzeri	10	9,0
	Toplam	111	100,00

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %54,1'inin erkek, %45,9'unun kadın olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş, medeni durum, öğrenim durumu ve aylık gelir durumlarına göre en yüksek değerlere bakıldığında, %21,9'unun 51-60 yaş aralığında, %75,7'sinin evli,

%44,2'sinin lisans mezunu, %36,1'inin 2001-4000 USD aylık gelire sahip olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %24,5'inin Irak ve %12,9'unun ise Almanya'dan geldikleri görülmektedir. Ayrıca katılımcıların %60,4'ünün Samsun'da hizmet veren hastaneleri ikinci kez ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır. Tablo 4'te katılımcıların Samsun'u ve başvurdukları hastaneyi tercih nedenlerinin ortalama değerleri verilmiştir.

Tablo 4. Samsun ve Hastane Tercihleri Ölçeği Ortalamaları Değerleri

ÖLÇEK	BÖLGELER					
	AMERİKA-AVRUPA		ORTA ASYA		ORTA DOĞU	
	N	Ort /std.	N	Ort /std.	N	Ort /std.
1.Ülkem ve Samsun arasındaki yakın mesafeden dolayı burayı tercih ettim.	26	1,50±0,8	31	2,29±1,4	54	3,67±1,2
2.Tedavi Maliyeti Samsun'da ucuz olduğu için tercih ettim.	26	4,65±0,6	31	4,39±1,0	54	3,30±1,3
3.Ülkemdeki Hekim eksikliğinden Samsun'u tercih ettim	26	2,15±0,4	31	3,74±1,0	54	3,13±1,3
4.Ülkemdeki yasal ve ahlaki değerlerden dolayı Samsun'u tercih ettim.	26	2,04±0,7	31	2,97±1,1	54	3,28±1,3
5.Samsun'u tarihi ve kültürel güzelliklerinden dolayı tercih ettim.	26	2,0±0,6	31	2,84±1,2	54	3,26±1,3
6.Dini yakınlıktan dolayı Samsun'u tercih ettim.	26	1,65±1,1	31	2,52±1,4	54	3,93±1,0
7.Hastanenin teknolojik kalitesinden dolayı bu hastaneyi tercih ettim.	26	3,96±1,0	31	3,97±1,0	54	3,44±1,2
8.Bu hastanede çalışan hekimin ünlü olmasından dolayı bu hastaneyi tercih ettim	26	3,92±0,8	31	3,94±1,0	54	3,59±1,3
9.Otelcilik hizmetlerinden dolayı bu hastaneyi tercih ettim.	26	3,85±0,6	31	3,52±0,9	54	3,46±1,3
10.Hastanenin isminin çok duyulmuş olmasından dolayı bu hastaneyi tercih ettim.	26	2,31±0,7	31	2,68±0,7	54	3,24±0,8
11.Aracı kurumun tavsiyesi ile bu hastaneyi tercih ettim	26	4,46±0,1	31	3,42±1,0	54	3,57±1,0

Tablo 4 incelendiğinde, Samsun'u tercih edenlerin “Ülkem ve Samsun arasındaki yakın mesafeden dolayı burayı tercih ettim” sorusunun ortalamasının Orta Doğu bölgesinden gelenlerde (3,67), “tedavi maliyeti Samsun'da ucuz olduğu için tercih ettim” diyenlerin Amerika- Avrupa'dan gelenlerde (4,65), “Ülkemde Hekim eksikliğinden Samsun'u tercih ettim” cevabını verenlerin Orta Asya'dan (3,74), “Ülkemdeki yasal ve ahlaki değerlerden dolayı Samsun'u tercih ettim” (3,28), “Samsun'u tarihi ve kültürel güzelliklerinden dolayı tercih ettim” (3,26) ve “Dini yakınlıktan dolayı Samsun'u tercih ettim” (3,93) oranında Orta Doğu'dan geldiği görülmektedir. Hastane tercih nedenlerinde ise “Hastanenin teknolojik kalitesinden dolayı bu hastaneyi tercih ettim” (3,97) ve “Bu hastanede çalışan hekimin ünlü

olmasından dolayı bu hastaneyi tercih ettim” (3,94) cevabını verenlerin Orta Asya’dan; “Otelcilik hizmetlerinden dolayı bu hastaneyi tercih ettim” (3,85) ve “Aracı kurumun tavsiyesi ile bu hastaneyi tercih ettim” (4,46) cevabını verenlerin Amerika-Avrupa’dan geldikleri ve “Hastanenin isminin çok duyulmuş olmasından dolayı bu hastaneyi tercih ettim” (3,24) cevabını verenlerin Orta Doğu’dan geldikleri görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Medikal turizm son yıllarda tüm dünyada hızlı gelişme göstermiştir. Daha önceleri hastalar az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden çok gelişmiş olan ülkelere doğru olan bu hareketliliğin yönü değişmiş, gelişmekte olan ülkeler çok sayıda hastayı bekleme sürelerinin kısalığı, teknolojik alt yapının iyi olması, nitelikli sağlık çalışanı sayısının artması ve maliyetlerdeki düşüklük sebebiyle cezbetmiş ve birçok hasta bu ülkelerde tedavi edilmiştir (Wongkit, McKercher 2013; Khanna 2007).

Samsun Avrupa standartlarında hizmet sunan büyük, donanımlı sağlık tesislerine sahiptir. Bunun yanında coğrafi konumu, ılıman iklimi ve sağlık alanında yapılan yatırımlarla medikal ön sıralara çıkmaya adaydır. Bireylerin demografik özelliklerinin belirlenmesi ve medikal turizm tercihlerinde etkili olan faktörlerin incelenmesi, öne çıkan faktörlerin değerlendirilmesi ve bunlara göre yeni stratejilerin belirlenmesi oldukça önemlidir.

Araştırmaya katılanlar cinsiyete göre incelendiğinde, erkeklerin oranının %54,1 ile öne çıktığı görülmektedir. Araştırmaya katılanlar yaş kategorisine göre incelendiğinde ise 51-60 yaş aralığında olanların %34 olarak tespit edilmiştir. Bu durum Sevim ve Sevim (2019) tarafından Türkiye’ye gelen medikal turistlerin tercih nedenlerini etkileyen faktörler isimli çalışmada; erkeklerin %53,9 ve 51 ve üzerine yaşta olanların %70,4 ile medikal turizmi daha çok tercih ettikleri yönündeki tespiti ile paralellik göstermektedir. Yine medikal turizm için Samsun’u tercih edenlerin eğitim düzeylerine bakıldığında yüksek eğitilmiş olanların oranının %55,6 olduğu ve bu sonucun Moghimehfar ve Nasr-Esfahani (2011) ve Gül (2019) tarafından yapılan çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmüştür.

Araştırmaya katılanların gelir durumları incelendiğinde %54,8 ile 2001-6000 USD arasında olduğu bu sonucun Gül (2019) tarafından yapılan çalışma ile benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların geliş sayıları incelendiğinde, %30,6’sının ilk kez, %60,4’ünün ikinci kez ve %9’unun ise 3 ve daha fazla geldiği tespit edilmiştir. Bu bulgularla Sevim ve Sevim (2019) tarafından yapılan çalışmada çıkan sonuçlar arasında paralellik vardır. Bu sonuca göre Samsun’a gelen medikal turistlerin tercihlerinden memnun oldukları ve tekrar tercih ettikleri sonucuna ulaşılabilir.

Medikal turizm için Türkiye’yi tercih eden ilk beş ülke Azerbaycan, Irak, Almanya, Gürcistan ve Libya’dır ve Samsun’u tercih edenler ise gelen Irak, Almanya, Gürcistan, Azerbaycan ve Hollanda’dır (Gül, 2019). Bu çalışmada en fazla medikal turistin geldiği ülkeler ise Irak, Almanya, Azerbaycan, Gürcistan ve Katar’dır. Medikal turizm bağlamında Türkiye’yi ve Samsun’u tercih eden medikal turistlerin dağılımı oldukça benzerdir. Ancak Medikal turizm için Türkiye’yi tercih edenlerde Azerbaycanlı hastalar birinci sıra iken Samsun’da üçüncü sıradadırlar. Iraklı hastaların birinci sırada olması Irak’tan Samsun’a direk uçuşların olması, Samsun’da yaşayan çok fazla sayıdaki Iraklıların olması ve analiz sonuçlarına göre dini yakınlık olarak açıklanabilir. Ayrıca bu sıralamada, coğrafi yakınlık ve akrabalık ilişkileri (Irak ve Azerbaycan), Türk nüfusunun yoğunlaştığı ülkeler (Almanya, Hollanda vb.), sağlık hizmetlerinin yetersizliği (Gürcistan, Azerbaycan vb.), sağlık hizmeti maliyetinin

yüksekliği ve uzun bekleme süreleri (Avrupa ve Amerika) ve sağlık sigortalarının kapsamadığı hizmetlerin etkisi vardır (Sulku, 2017).

Amerika, Avrupa ve Orta Asya ülkelerinden gelen katılımcıların Samsun ilinde hizmet veren hastaneleri ziyaret tercihlerine bakıldığında, tedavi ücretlerinin uygun olması, teknolojik ekipmanların yeterliliği, hekimlerin uluslararası tanınırlığının olması olarak ifade edilebilir. Amerika ve Avrupa ülkelerinden gelen ziyaretçilerin konaklama hizmetlerinin yeterli olması ve aracı kurumlarla olan iletişimin iyi seviyede olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Bristow ve diğerleri (2011) ve Park (2017) tarafından yapılan çalışmalarda maliyetin medikal turistlerin tercihlerini etkileyen faktörler arasında en önemli unsur olduğu, Rezaee ve Mohammadzadeh (2016), Zengingönül ve diğerleri (2012), Işık (2018), Sevim ve Sevim (2019) ve Gül (2019) tarafından yapılan çalışmalarda da teknolojik alt yapının, maliyetin, sağlık çalışanı kalitesinin, hizmet kalitesinin ve konaklama alt yapısının önemli unsurlardan olduğu tespit edilmiş olup bu çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak, coğrafi konumu, uygun iklimi, ulaşım avantajları, nitelikli sağlık altyapısı ve personeli, yüksek teknolojiye sahip hastaneleri ile Samsun medikal turizm için büyük bir potansiyele sahiptir. Genel olarak Irak, Almanya ve Azerbaycan hastalar medikal turizm için Samsun'u tercih etmişlerdir. Bu çalışmanın sonuçları medikal turistlerin Samsun'u tercih etmelerinin en önemli nedenlerinin maliyet, aracı kurumların tavsiyesi, hastanenin teknolojik alt yapısı, hekim kalitesi, dini yakınlık, mesafe olduğunu göstermektedir. Samsun'un medikal turizm planlama çalışmalarında tanınmış aracı kurumları, tanınmış hastaneleri ve hekimleri ön planda tutarak tanıtım ve pazarlama faaliyeti yapması gerektiği sonucuna varılabilir.

Sağlık hizmetleri ağızdan ağıza reklam yoluyla daha çok yayıldığı için gelen medikal turistlerin memnuniyetin üst düzeyde tutulması çok önemlidir. Bu medikal turistlerin ülkelerine döndüklerinde etkileşim ve iletişim halinde oldukları hastaları Samsun'a yönlendirmesi Samsun'un medikal turizm sürdürülebilirliği için önem arz etmektedir. Özellikle Amerika- Avrupa bölgesinden gelen hastaların aracı kurumların önerileri ile Samsun'u tercih ettikleri düşünüldüğünde, hedef ülkedeki aracı kurumlarla daha fazla iş birliği içinde olunması gerektiği önerilebilir. Ayrıca bu çalışma sonuçları Samsun'da medikal turizmin geleceği açısından kamu ve özel sektör sağlık yöneticilerine yol gösterici olabilir. Bundan sonra yapılacak olan benzer çalışmalarla sonuçlar karşılaştırılarak yeni politikalar geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abubakar, A.M. & Ilkan, M. (2016), "Impact Of Online WOM On Destination Trust And Intention To Travel: A Medical Tourism Perspective", *Journal of Destination Marketing Management*, Vol.5 No. 3, pp. 192-201.
- Aksu, A.A., Gürsoy, D. ve Aksu, G.M. (2016), "Sağlık Turizmde Kesfedildikçe Büyüyen Ülke Türkiye: Pazar Analizi ve İzlenmesi Gereken Stratejiler. Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği/The Turkish Tourism Association, İstanbul
- Barca, M., Akdeve, E. ve Balay, İ.G. (2013), "Türkiye Sağlık Turizm Sektörünün Analizi Ve Strateji Önerileri", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, Vol. 5 No. 3, pp. 64-92.
- Bookman, M.Z., & Bookman, K.R. (2007). *Medical Tourism In Developing Countries*. New York: Palgrave Macmillan.

- Bristow R. S., Yang W. & Lu M. (2011) Sustainable Medical Tourism in Costa Rica. *Tourism Review* 66(1/2): 107-117.
- Buzcu, Z., Birdir, K., (2019). Türkiye’de Medikal Turizm İncelemesi: Özel Hastanelerde Bir Çalışma. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18 (1), 311-327
- Caballero-Danell, S. & Mugomba, C. (2007), “Medical Tourism And Its Entrepreneurial Opportunities – A Conceptual Framework For Entry Into The Industry”, Rapport Nr. 2006: 91, Master’s Thesis, Gothenburg, İsveç
- Cohen, I.G. (2012). How To Regulate Medical Tourism (And Why It Matters For Bioethics), *Developing World Bioethics*, Volume: 12(1), 9–20
- Connell, John. (2006). Medical Tourism: Sea, Sun, Sand And Surgery. *Tourism Management*, 27, 1093-1100
- Çelik, Hüseyin. (2009) Sağlık Turizminde Devlet Desteginin Önemi ve Yabancı Sermaye, II. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi, Antalya.
- Çiçek, R., Avderen, S. (2013) Sağlık Turizmi Açısından İç Anadolu Bölgesi’ndeki Kaplıca ve Termal Tesislerin Mevcut Yapısının ve Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 15 (25): 25-35.
- Gül, S. (2019). A Qualitative Research On Medical Tourism Of Samsun (Turkey). *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 283-294.
- Hudson, S., & Li, X. (2012). Domestic Medical Tourism: A Neglected Dimension Of Medical Tourism Research. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 21(3), 227-246.
- Hudson, S., Thal, K., Cárdenas, D. and Meng, F. (2017), “Wellness Tourism: Stress Alleviation Or Indulging Healthful Habits?”, *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, Vol. 11 No. 1, pp. 35-52
- Ilhan Sag, Ferhat Devrim Zengul, (2018) "Why Medical Tourists Choose Turkey As A Medical Tourism Destination?", *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, <https://doi.org/10.1108/JHTI-05-2018-0031>
- Işık, M. (2018). A'dan Z'ye Sağlık Turizm Yönetişimi: Sağlık Turizmüne Bütünleşik Bir Yaklaşım Hastane, Acente, Girişimci, Teşvikler ve Pazarlama. İstanbul:
- İlban, M.O. ve Kaşlı, M. (2009), “Termal Turizmin Gelişmesini Etkileyen Sorunları Belirlemeye Yönelik Gönen’de Bir Araştırma”, *Ege Academic Review*, Vol. 9 No. 4, pp. 39-50.
- Jose, R., & Sachdeva, S. (2010). Keeping An Eye On Future: Medical Tourism. *Indian. Journal of Community Medicine*. 35(3), 376-378
- Khanna T. (2007) The Rise of Medical Tourism. Harvard Business School Publishing, USA
- Lee, M., Han, H., & Lockyer, T. (2012). Medical Tourism-Attracting Japanese Tourists For Medical Tourism Experience. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 29(1), 69-86

- Moghimehfar F. & Nasr-Esfahani M. H. (2011) Decisive Factors In Medical Tourism Destination Choice: A Case Study Of Isfahan, Iran And Fertility Treatments. *Tourism Management* 32: 1431-1434
- Ozsarı, S.H. ve Karatana, Ö. (2013), “Sağlık Turizmi Açısından Türkiye’nin Durumu”, *Journal of Kartal Training & Research Hospital/Kartal Eğitim ve Arastirma Hastanesi Tıp Dergisi*, Vol. 24 No.2 pp. 136-144.
- Park J., Ahn J. & Yoo W. S. (2017) The Effects of Price and Health Consciousness and Satisfaction On The Medical Tourism Experience. *Journal of Healthcare Management* 62(6): 405-417.
- Rezaee R. & Mohammadzadeh M. (2016) Effective Factors in Expansion of Medical Tourism in Iran. *Medical Journal of The Islamic Republic of Iran* 30: 409.
- Samsun İl Sağlık müdürlüğü İl Değerlendirme Sunumu. 2019. Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü.
- Samsun Sağlık İstatistikleri 2018. Samsun İl Sağlık Müdürlüğü
- Sandberg, D.S. (2017), “Medical Tourism: An Emerging Global Healthcare Industry”, *International Journal of Healthcare Management*, Vol. 10 No. 4, pp. 281-288
- Sevim, E., Sevim, E. (2019). Medikal Turizm Tercihini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Türkiye Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(3): 633-652.
- Smith, P.C. and Forgione, D.A. (2007), “Global Outsourcing Of Healthcare: A Medical Tourism Decision Model”, *Journal Of Information Technology Case and Application Research*, Vol. 9 No. 3, pp. 19-30
- Suess, C., Baloglu, S. & Busser, J. A. (2018). Perceived Impacts of Medical Tourism Development on Community Wellbeing. *Tourism Management*, 69, 232-245
- Sulku, S.N. (2017). Sağlık Turizminde Türkiye’nin Dünyadaki Yeri ve Potansiyeli. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 1, 99-113.
- Şahin, K., Yılmaz A. (2009). Samsun İlinde Doğal Kaynaklara Dayalı Turizm Arzı ve Planlanması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(7), 218-231
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2012), Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2012, Ankara.
- Temizkan, S. P. (2015). *Sağlık Turizmi*. Detay Yayıncılık. Ankara
- Tengilimoğlu, D. (2017). *Sağlık Turizmi*. Siyasal Kitabevi, Ankara
- Tontus, H. (2015), “Tüm Yonleriyle Sağlık Turizmi Ülkeler”, T.C Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü, *Anıl Matbaacılık, Ankara*, Vol. 1 No. 2, pp. 1-74
- Tosun, N., Ulusoy H. (2014). Sağlık Turizmi Açısından Bir Termal Merkezin Marka Değeri Bileşenleri ile Algılanan Hizmet Kalitesinin İlişkilendirilmesi. *Researchgate.net.Erişim Tarihi: 18.01.2020*
- TUROFED (2017), “Turkey Hoteliers Federation Tourism Report”, Available At: [www.tourismtoday.net/d/ file/turofed-turizm-raporu-2017.pdf](http://www.tourismtoday.net/d/file/turofed-turizm-raporu-2017.pdf)

- Türksoy, A., Türksoy, S.S. (2010). Termal Turizmin Geliştirilmesi Kapsamında Çeşme İlçesi Termal Kaynaklarının Değerlendirilmesi. *Ege Akademik Bakış*, 10(1), 699-725
- Wongkit M. and McKercher B. (2013). Toward A Typology Of Medical Tourists: A Case Study Of Thailand. *Tourism Management* 38: 4-12.
- WTTC (2018), “World Travel Tourism Council Economic Impact 2018 Turkey”, Available At: www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2018/turkey2018.pdf
- Yeoh, E., Othman, K., & Ahmad, H. (2013). Understanding Medical Tourists: Word-Of-Mouth And Viral Marketing As Potent Marketing Tools. *Tourism Management*, 34, 196-201
- Yılmaz, C. ve Zeybek, H. İ. (2016). *Samsun Coğrafyası*. Canik Belediye Başkanlığı Yayınları, Samsun
- Zengingönül, O., Emeç, H., İyilikçi, D.E. & Bingöl, P. (2012). Sağlık Turizmi: İstanbul’a Yönelik Bir Değerlendirme. *Ekonomistler Platformu Derneği, İstanbul*. Retrieved October 18. http://www.ekonomistler.org.tr/wpcontent/uploads/2012/0/saglik_turizmi_rapor.pdf.045
- www.ushas.com.tr/hakkimizda.html Erişim Tarihi: 18.01.2020
- <https://samsun.saglik.gov.tr/> 2019. Erişim Tarihi: 18.01.2020
- <https://samsun.ktb.gov.tr/TR-60511/samsun39da-konaklama-imkanlari.html>. Erişim Tarihi: 18.01.2020